

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-63(5)/09

Warszawa, 21 maja 2009 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów **stanowisko** wobec senackiego projektu ustawy:

**- o zmianie ustawy – Kodeks
postępowania cywilnego (druk nr
1763).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

STANOWISKO RZĄDU

wobec senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (druk nr 1763)

I. Senacki projekt ustawy ma na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2008 r. (sygn. akt P 37/09). W swoim orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, iż instytucja ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, w kształcie wynikającym z dyspozycji art. 117 § 1 k.p.c., rodzi poważne zastrzeżenia i to zarówno z punktu widzenia gwarancji wyrażonych w art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji (statuujących prawo do sądu), jak i z uwagi na zasadę równości wobec prawa, wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Przepis art. 117 § 1 k.p.c. został poddany kognicji Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na przyjęte w nim rozwiązanie, zgodnie z którym prawo do zgłoszenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego ma ta strona, która – nie będąc zwolnioną *ex lege* od kosztów sądowych – została zwolniona kosztów sądowych (czy to w całości, czy też jedynie częściowo) mocą orzeczenia sądu. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, trudno zaakceptować występujące w art. 117 § 1 k.p.c. powiązanie instytucji ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z decyzją o zwolnieniu od kosztów sądowych. Konstrukcja ta w praktyce prowadzi do ograniczenia prawa do sądu w sposób nie znajdujący żadnego usprawiedliwienia w przepisach Konstytucji RP.

II. Regulacja przygotowana przez Senat uniezależnia możliwość domagania się przez stronę postępowania sądowego ustanowienia adwokata lub radcy prawnego od uprzedniego jej zwolnienia od kosztów sądowych.

Materię objętą senackim projektem ustawy zawiera również przygotowany przez Ministra Sprawiedliwości *projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, który w dniu 14 kwietnia 2009 r. został przyjęty Radę Ministrów, natomiast w dniu 20 kwietnia 2009 r. został przekazany do Sejmu.

Porównując rozwiązania przyjęte w projekcie senackim oraz rządowym należy wskazać, że regulacje projektu rządowego są bardziej szczegółowe. Regulacja rządowa nie sprowadza się tylko do określenia przesłanek uzyskania pomocy prawnej oraz ich zróżnicowania w zależności od tego, czy stroną składającą wniosek jest osoba fizyczna, prawna lub inna jednostka organizacyjna, ale dodatkowo szczegółowo normuje sposób składania wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego. Projekt rządowy w dodanym art. 117¹ ust. 6 k.p.c. zobowiązuje Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osób składających wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego.

Przedstawiony przez Rząd projekt wprowadza również istotne zmiany w zakresie trybu ustanawiania adwokata lub radcy prawnego. Przewiduje m.in. możliwość wskazania przez stronę konkretnego adwokata lub radcy prawnego, którego właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych - w miarę możliwości i w porozumieniu ze wskazanym adwokatem lub radcą prawnym - ma obowiązek wyznaczyć do udziału w sprawie (dodany art. 117³ § 3 k.p.c.).

W projekcie rządowym wprowadza się zasadę, że wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym, kasacyjnym lub w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sąd przekazuje do rozpoznania sądowi pierwszej instancji, chyba że uzna wniosek za uzasadniony (projektowany art. 117 § 6 k.p.c.). Rozwiązanie to daje możliwość przeprowadzenia kontroli instancyjnej każdego orzeczenia odmawiającego ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, zgodnie ze wskazaniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie *Tabor przeciwko Polsce - skarga nr 12825/02*).

We wskazanym projekcie rządowym przewidziano również zmianę zasad działania ustanowionego adwokata lub radcy prawnego w sprawach, w których obowiązuje przymus adwokacki. W tym zakresie projekt realizuje wskazania wynikające z dwóch wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 marca 2007 r. w sprawie *Staroszczyk przeciwko Polsce (skarga nr 59519/00)* i w sprawie *Siałkowska przeciwko Polsce (skarga nr 8932/05)*. Trybunał uznał za zgodne z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności rozwiązanie pozwalające odmówić adwokatowi lub radcy prawnemu

ustanowionemu przez sąd sporządzenia skargi kasacyjnej, zauważył jednak, że odmowa ta musi odpowiadać określonym standardom, tak aby nie pozostawiała strony w stanie niepewności co do jej sytuacji prawnej. Trybunał wytknął również, że w obowiązującym stanie prawnym brak jest przepisów, które określałyby termin, w którym strona powinna być zawiadomiona o negatywnym stanowisku adwokata i radcy prawnego.

Zgodnie z regulacjami projektu rządowego (projektowany art. 118 § 5 k.p.c.), adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym może odmówić sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej, jeżeli nie stwierdza podstaw usprawiedliwiających jej wniesienie. W takim przypadku obowiązany jest powiadomić o tym niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia o wyznaczeniu, stronę oraz sąd. Do zawiadomienia adwokat i radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi.

Projekt rządowy zawiera również regulacje usprawniające i upraszczające postępowanie cywilne oraz dotyczące wyłączeń spod egzekucji w celu zabezpieczenia wykonywania świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz zapewnienia minimum egzystencji dłużnikom, pobierającym świadczenia z pomocy społecznej (projektowane art. 829 i art. 831 k.p.c.). Regulacja przygotowana przez Rząd wykonuje również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 maja 2008 r. (sygn. akt P18/07; Dz. U. Nr 96, poz. 619) stwierdzający niezgodność z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej art. 370¹ k.p.c.

III. Reasumując należy stwierdzić, że zarówno senacki projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (druk nr 1763), jak i rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw regulują tę samą problematykę, jednakże projekt rządowy czyni to bardziej kompleksowo. Projekt regulacji rządowej zawiera ponadto propozycje zmian innych przepisów procedury cywilnej.

Wobec powyższego, wskazane byłoby łączne rozpatrzenie projektu senackiego i projektu rządowego w komisji sejmowej.